

Мониторингов доклад

**на Стратегията за развитие на младите хора в община Шумен
с цел актуализиране и извеждане на ефективни мерки за
преодоляване на предходни несъответствия между заложените
приоритети, практическото прилагане и адекватност на
действителната ситуация в Общината**

**по проект № BGo5SFOP001-2.025-0135-C01 „Увеличаване на
гражданското участие в процеса на формиране и контрол на
изпълнението на младежки политики в община Шумен“,**

**процедура № BGo5SFOP001-2.025 „Повишаване на
гражданското участие в процесите на изпълнение и
мониторинг на политики и законодателство“,**

ОП „Добро управление“

Съдържание

1.	Въведение	3 страница
2.	Фокус групи	3 страница
2.1.	Фокус групи	3 страница
2.2.	GAP доклад	4 страница
3.	Анализ на текуща ситуация	5 страница
3.1.	Критерии на Денцад	5 страница
3.2.	Анализ на предоставени служебни справки	6 страница
4.	Заложени цели	10 страница
5.	Заключение	21 страница
	Приложение 1 – Структура на Стратегия за развитието на младежта в Община Шумен	23 страница

1. Въведение

Настоящият мониторингов доклад е разработен в изпълнение на дейност 3 „Дейности за изпълнение на ефективни публични политики чрез съвместни действия между община Шумен и НПО сектор“, по проект: BG05SFOP001-2.025-0135-C01 „Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на младежки политики в община Шумен“, процедура № BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, ОП „Добро управление“. Дейността ще подпомогне процеса, посредством, който чрез съвместни действия между община Шумен и НПО сектора ще се осъществят политики на мониторинг на планирането и степента на изпълнение на Стратегията за развитие на младите хора в община Шумен и актуализирането ѝ, както и за подобряване комуникацията с младите хора и местната власт чрез създаване на Информационно звено (център) към Общински консултативен съвет по въпросите на младежта.

На територията на Община Шумен има регистрирани множество неправителствени организации. В действителност само 4 от тях работят активно в сферата на местните политики. На лице са „не добре“ функциониращ НПО сектор и „некачествена“ комуникация между институциите на местната власт, образователните и НПО сектора. Тези фактори водят до пасивност при разработване на стратегически документи за местна младежка политика. Те се разработват от т.нар. "работни групи" с представители на всички заинтересовани страни. Тяхната работа и функция е формална, респективно липсват градивен диалог и дискусии, посредством, които да се стигне до разработването на иновативни модели и подходи за развитие в съответната област.

По тази причина изготвените стратегически документи в Община Шумен не се подлагат на реален обществен дебат, с което няма възможност да се изведат евентуални слабости или да се отправят конструктивни предложения от страна на заинтересованите страни.

Настоящият мониторингов доклад е изготвен в изпълнение на дейност 3 от проекта. Той е разработен въз основа на събрана и анализирана информация от надлежни органи в Община Шумен, имащи отношение по изпълнението на младежки политики, от една страна. От друга са взети под внимание резултатите от работни срещи, проведени в рамките на сформирана специална за целите на проекта фокус група. Идеята ѝ бе да се предизвика широк обществен дебат и да се събере актуална информация за провежданите младежки политики.

2. Фокус група

2.1. Фокус група

На първо място беше изпратено писмо до кмета на Община Шумен с молба да бъдат предоставени сведения за периода от 2019 година до 2022 година в 31 направления, касаещи провежданите младежки политики на територията на Общината. На следващ етап беше разпратена покана до заинтересованите страни да се включат в групата (НПО сектор, местна власт (община), регионална власт (областна администрация), образователни институции (училища и университет), представители на изявени граждани на възраст от 15 до 29 г.). В последствие бе установен състав на фокус групата, който се състоеше от 7 участника. Членовете ѝ проведоха 3 заседания. По време на работните срещи присъстващите дискутираха по 3 обособени теми:

1. Мерки за подобряване активното включване на младежкия потенциал в обществения живот;
2. Мерки за подобряване работата на регионално и местно ниво в сектор младежки политики;
3. Мерки за повишаване броя на младежките проекти и изяви;

Конструктивните предложения, изразените мнения и споделени проблеми бяха анализирани и обобщени от експертите, назначени по проекта в GAP доклад. Той е неразделна част от настоящия мониторингов доклад и ще подпомогне последващото актуализиране на Стратегията за развитие на младите хора в община Шумен.

Работата във фокус групата протече в духа на разбирателство и със стремеж за постигане на повече допирни точки сред присъстващите с оглед очертаване на обща визия за устойчивото и позитивни развитие на младежите в Община Шумен.

2.2. GAP доклад

Текуща ситуация	Мерки	Цели
<ul style="list-style-type: none"> - потребност от прилагането на работещи мерки и дейности, които да провокират и гарантират участието на младите хора; - пандемията от Covid-19 и социално-икономическите последици от нея имат негативно отражение върху обществения живот и младежките политики; - липсата на мотивация и интерес сред младежите да се ангажират с разрешаване на трудности и предизвикателства, които ги засягат; - недостатъчна популярност на неформалното обучение, с което се цели да се положат основите или да се надградят знания и умения, нужни за анализирани на информация, критично мислене и изграждането на информирани и обосновани мнения и становище; - потребност от правна регламентация на доброволческата дейност на територията на Община Шумен; - необходимост от промени в Правилника за финансиране на младежки проекти в изпълнение на Стратегията за развитие на младите хора в Община Шумен; - неправителствените организации на територията на Община Шумен работят самостоятелно и не общуват помежду си; - младите хора имат идеи за проекти, но нямат нужния опит и капацитет да ги реализират и нямат представа към кого биха могли да се обърнат за съдействие; 	<ul style="list-style-type: none"> - въвеждане на способи за ангажиране на младите хора в обществения живот, повишаване нивото на информираност, овластяване на младежите и младежките организации, които защитават техните интереси; - прилагане на последователни действия на местната власт, с които да се стимулира и гарантира подкрепата на идеи и становища на младите граждани; - мерки, които да развият гражданското възпитание и ученичкото самоуправление в учебните заведения; - мерки, които да гарантират включването на младежи от отдалечени квартали или населени места, както и тези в неравностойно положение; - осигуряване на пространства и специалисти, които да подпомагат личностното, социалното, културното и професионално развитие на младежите; - мерки, които да подкрепят участието в международни проекти, финансирани по програма „Еразъм +“ и Европейския корпус за солидарност или подобни; - работа с групата на неактивни и неангажирани младежи, т. нар. NEET's; - създаване на интелектуална банка, за да имат възможност неправителствените организации да се обръщат към съответните заинтересовани млади хора; - създаване на платформа за търсене на партньорски организации; - финансиране от общинския бюджет на младежки идеи или дейности, свързани с младите хора, които подпомагат тяхното личностно развитие, каузи и идеи; 	<ul style="list-style-type: none"> - активиране на младежите като пълноправни и пълноценни участници в гражданското общество; - общинските власти да съдействат и мотивират младежите да вземат участие в процесите на вземане на решения, както и чрез действията си да дават обратна връзка и откликват на изразеното мнение; - младежите да имат по-добра представа и адекватна оценка на случващото се в гражданското общество; - по-смело изразяване на младежки позиции и действия, с които да реализират техните виждания или да се борят за разрешаване на важни за тях проблеми; - създаване на работеща неправителствена "екосистема"; - внедряване на добра практика, идентифицирана по дейност 2 от настоящия проект - „KAAOS/ Kuntalaislahtoinen kaupunkikehittäminen“ („Хаос/Проект за градско развитие на град Оулу“); - финансово обезпечаване на провеждането на ефективни младежки политики на територията на Община Шумен; - популяризиране на неформалното образование сред младите хора, както и стимулиране на повече участие в проекти по програма "Еразъм +";

3. Анализ на текущата ситуация

За целите на изготвянето на настоящия мониторингов доклад следва да се разгледа и анализира текущата ситуация в Община Шумен по отношение на прилаганите младежки политики. В тази връзка, експертите считат, че е от значение да се разгледа предходната Стратегия за развитие на младите хора на територията на Община Шумен за периода 2013 – 2017 година, както и постигнатите резултати в следствие на нейното прилагане.

3.1. Критерии на Денщад

За анализа са приложени задължителните изисквания на Финн Денщад, които определят една ефективна, модерна и европейски ориентирана младежка политика:

– **ясно определен орган за младежта** – В стратегията за периода 2013 -2017 година са определени структурите, реализиращи младежката политика. Това са Община Шумен, Младежки дом, Студентски парк, читалища, училища, неправителствени организации, спортни клубове, младежки организации, доброволци, клубове по интереси и др.. В стратегическия документ е регламентирано, че ангажирани институции и организации за изпълнение на заложените дейности са Община Шумен, Областна администрация, кметствата на населените места, неправителствени организации и институции и организации, работещи с младите хора в региона. Посочените структури следва да работят съвместно и в добра координация помежду си.

– **ясно дефинирана целева група** – В раздел III на предходната Стратегия е дадена ясна дефиниция на целевата група – „млади хора на възраст от 15 до 29 г. без разлика в техните социални, имуществени, образователни, политически, етнически или религиозни различия“.

– **конкретна и прозрачна стратегия** – В разглеждания стратегически документ са налице заложен основна цел и дейности. За тяхното постигане е разработена схематична таблица, която описва конкретна специфична цел и мерки, които да се предприемат за нейното постигане. Може да се обобщи, че посочените дейности целят задоволяване на реалните нужди на младите хора. В Стратегията е посочен и механизъм за пълноценна система за оценка и наблюдение на изпълнението на Стратегията. Заложено е това да се осъществява от секторни специалисти в областта на младежките дейности. Като равноправен координационен орган е регламентиран младежкия консултативен съвет. Неговите членове се избират на квотен принцип чрез пряк и непосредствен избор от съответните учебни, социални и младежки формирования.

– **политика, базирана на знанието** – Предходната Стратегия описва изследване на потребностите на младите хора, разгледани в различни направления. Приложен е и обстоен SWOT анализ, който допълва документалното проучване. В Стратегическия документ е посочено, че той има отворен характер и подлежи на текуща актуализация, породена от моментни дадености и изведени потребности. По този начин се поддържа постоянен контакт с релевантна изследователска общност.

– **разглеждането на младите хора като ресурс, а не като проблем** – Въпросният начин на възприемане на младежите е разписан в основната цел на Стратегия – те са определени като „социален капитал на Община Шумен и като гарант за настоящото развитие на местната общност“.

– **промотиране на младежкото участие** – Младежкото участие е заложено в мерките, за постигане за разписаните цели, както и в принципите за тяхната реализация, така и в очакваните резултати.

– **междусекторен интегриран подход към младежката политика** – Разписаните дейности и принципи, в разглеждания документ покриват този критерий, като посочва как се

осъществяват различни механизми за координация за решаване на младежки проблеми и създаване на възможности.

– **междуведомствено сътрудничество** – Стратегията за младите хора за периода 2013 – 2017 година регламентира междуведомствено сътрудничество, в различни направления, които да покриват изведените потребности на младежите.

– **отделен бюджет** – В предходната Стратегия е разписано, че „ежегодно към нея до 30.01. на текущата година се изработва годишен план за работа към Стратегията с проектобюджет, който бива залаган в бюджета на община Шумен за съответната година и подлежащ на одобрение от Общински съвет на гр. Шумен. Допълнително финансиране на дейностите по изпълнение на Стратегията ще се осигурява чрез дарения, благотворителност и др.“

– **установени връзки между локално, регионално и национално ниво** – Стратегията покрива този критерий, тъй като е разработена в съответствие изискванията на „Закона за развитие на младежта“ и Програмата „Младежта в действие“ 2007- 2013, Националната стратегия за младежта 2010-2020 г. на Министерството на образованието, младежта и науката и Закона за физическото възпитание и спорта.

– **по подобие на европейските и международните практики** – младите хора и заложените дейности в стратегията се разглеждат в контекста на международни нормативни и ненормативни документи от административен характер като Конвенцията на ООН за Правата на детето, Бялата книга на Европейската комисия, Стратегията на ЕС за младежта от 27.04.2009 г., Европейската харта за участие на младите хора в живота на общините и регионите, Програмата на правителството за европейското развитие на България (2009 - 2013), и др. Насоките са съобразени със стратегията на Европейската комисия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“.

Следва да се отбележи, че от формална гледна точка в Стратегията за развитие на младите хора (2013 – 2017) е налице необходимата институционална и нормативна рамка, която гарантира провеждане на ефективна политика за младежта. От друга страна, въз основа на наличните документи (планове и получени справки), може да се приеме като предизвикателство да се определят какви са конкретните резултати от водените политики по отношение на поставените специфични цели. Заложено е ежегодно към до 30.01. на текущата година се изработва годишен план за работа по отношение на младежката политика. Редно да се спомене, че въпреки, че периодът на действие на Стратегията е изтекъл и не е приета нова, надлежните органи приемат всяка година общински план за младежта, които кореспондира на приоритети на Националната стратегия за младежта. На сайта на Община Шумен са публикувани подобни от 2017 година до 2022 година. В документите са заложили текуща оценка на тримесечие и периодична – на шест месеца, като включват количествени и качествени индикатори. Към момента на изготвяне на настоящия доклад на сайта на Общината не са открити гореспоменатите оценки.

3.2. Анализ на предоставени служебни справки

В хода на изработване на настоящия доклад, експертите събраха актуална информация по 31 направления за периода от 2019 година до 2022 година. Данните бяха нужни, за да направят реални оценки на заложените мерки и постигнатите резултати в предходната Стратегия за развитие на младите хора. На тяхна база екипът по проекта ще има възможност да даде своите предложения за разписването на стратегически документ, който отговаря на действителността и нуждите на младежите в Общината, както и кореспондира с приоритетите, заложили в Националната стратегия за младежта за периода 2021г. – 2030г..

По отношение на тенденциите на демографските процеси в община Шумен: се наблюдава намаляване на раждаемостта, отрицателен естествен прираст и миграция, застаряване на населението, особено в малките населени места, реструктуриране на населението по населени

места в резултат на миграционните процеси. Това води до прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст. По данни на ГРАО за 2022 година населението на възраст 15 – 29 г. и 29 – 35 г. в Община Шумен се разпределя, както следва:

- Брой население в гр. Шумен на възраст 15 – 29 г. с постоянен адрес 13 252 лица и 16 619 лица с настоящ адрес;
- Брой население в селата на Община Шумен на възраст 15 – 29 г. с постоянен адрес 2 032 лица и 1 831 лица с настоящ адрес;

При направена справка за младежкото население в предходни години може да се заключи, че е налице драстично намаляване на младежкото население в селата. По данни от 2021 година с постоянен адрес са били 14 288 младежи и 12 366 с настоящ адрес в селата от Община Шумен. За сметка на това се отчита повишаване на броя на младите хора в град Шумен, но като обща бройка младежкото население намалява в синхрон с тенденцията, не само на територията на Община Шумен, но в България.

В общинския план за младежта за 2022 година се отчита сравнително висок процент на обхванати ученици от образователната система, подлежащи на задължително обучение до 16 годишна възраст. Като проблем се посочва невъзможността да се осъществява системен контрол и задържане в училищата на младите хора представители на уязвими групи от населението. През учебната 2021/2022 година броят на учениците на възраст над 15 години в общинските училища е 2907. По данни на НСИ през учебната 2020/2021г. учащите над 15 години в град Шумен са 2861, докато за учебната 2019/2020г. те са 3783 ученика. Следва да се отбележи, че е налице намаляване на населението в общината като цяло. Друга причина за по-ниския брой ученици се дължи на младежи, които са отпаднали от учебната система преди да завършат своето образование. В процеса на писане на мониторинговия доклад не бе предоставена информация от надлежните органи относно брой на младежи между 15 и 19 години:

- необхванати в образователната система;
- преждевременно отпаднали от образователната система;
- в риск от отпадане от училище;
- завършили средно образование и колко от тях са продължили обучението си във висше учебно заведение;

В общинския план за младежта за 2022 година се отчита важноста младите хора да се задържат в Община Шумен като им се създадат добри условия за реализация в трудовата и социалната сфера. Налице е дисбаланс между търсенето и предлагането на работна ръка, който се дължи на несъответствието на квалификацията на безработните лица с изискванията на работодателите. Сред младите хора се отчита липса на практически и трудов опит по придобитата специалност след завършване на тяхното образование. Това е предпоставка за трудности в тяхното включване на пазара на труда. Други фактори, които имат негативно влияние и демотивират младите хора са условията на труд и липсата на добро заплащане. Наблюдава се и масова практика при младежката заетост, която се изразява в това, че младите хора започват работа, различна от тяхната специалност. Това се дължи основно на две причини: неправилен избор при обучението им и образованието не отговаря на търсенето на кадри от фирмите.

В Община Шумен се прилагат заложените мерки на национално ниво за заетост на младежите. Те включват информация и услуги за професионално ориентиране и обучение, квалификация и преквалификация, помощ при започване на работа. По данни на Дирекция „Бюро по труда“ – Шумен за разглеждания период от 2019 година до 2022 година,

регистрираните младежи до 29 години към края на м. декември за съответната календарна година, са разпределени, както следва:

- 2019 година – 210 лица;
- 2020 година – 259 лица;
- 2021 година – 133 лица;
- 2022 година – 137 лица;

Разглежданият период, както и данните, които включват засягат периода на пандемията от Covid-19 и социално-икономическите последици от нея. В тази връзка се наблюдава повишаване на бройката през 2020 година. Ситуацията е коренно различна през 2021 и 2022 година. В същото време се наблюдават еднакви стойности на регистрираните младежите до 29 години, постъпилите на работа за периода 2019 – 2021 година и значителен спад по отношение на цифрата за 2022 година. Стойностите са, както следва:

- 2019 година – 444 лица;
- 2020 година – 438 лица;
- 2021 година – 439 лица;
- 2022 година – 306 лица;

Негативна тенденция се наблюдава по отношение на развиване на предприемаческа дейност и самонаемане. За периода от 2019 година до 2022 година в ДБТ - Шумен няма регистрирани младежи до 29 години, които да са извършили подобен тип дейности. Младите хора се притесняват да започнат собствен бизнес, заради липсата на достатъчно умения и опит и на първоначален финансов ресурс.

През разглеждания период се отчита и драстично намаляване на младежите до 29 години, включени в обученията за възрастни. Те се разпределят, както следва:

- 2019 година – 14 лица;
- 2020 година – 16 лица;
- 2021 година – 2 лица;
- 2022 година – 4 лица;

По данни на Агенцията по заетостта от началото на 2023 година до м. август 2023 г. повече от 17 000 младежи са успели да намерят работно място през бюрата по труда. Представена е информация по области, като най-много младежи са стартирали работа в област Добрич, където на всеки 100 регистрирани безработни младежи 36 са започнали работа през отчетния период. След това са областите Бургас – с 29 на сто, Варна и Силистра – с по 22 на сто, Плевен и Велико Търново – с по 20 и др. Най-слабо е присъствието на младежите в областите Кюстендил, София и Шумен.

Към момента на събирането на данни за изготвянето на настоящия доклад ДБТ - Шумен не разполагаше с информация за относителния дял на групата на NEET's до 29 години към броя на населението на Общината до 29 години. За целите на по-всеобхватното разглеждане на проблема експертите се запознаха с проучване на център за обществени и политически изследвания "Галъп интернешънъл", касаещо нуждата от спешни промени в младежките политики в България като цяло, но те отразяват в частност напълно и ситуацията в Община Шумен. Изследването е направено по поръчка на Министерството на младежта и спорта. Проведено е през м. октомври 2022 година и включва младежи в страната между 15 и 29 години. Проучването

обхваща различни сфери от живота им - обучение, заетост, личностно развитие, политическо участие, хранене и употреба на вредни вещества. Резултатите сочат, че всеки втори анкетиран казва, че познава свои връстници, които попадат в групата на нито учещи, нито работещи (т.нар. NEETs - not in employment, education or training), а нивата на гражданска активност са изключително ниски. Данните разкриват проблем с маргинализацията на огромна част от младите хора, особено тези в по-малките населени места. Младите хора, които живеят в столицата или в големите градове имат по-благоприятни условия за живот. Младешките в риск от социално изключване са най-често от по-малки населени места и с по-ниски доходи, каквито са представителите на целевата в група в Община Шумен. Тези фактори оказват своето влияние и върху гражданското им участие.

Проучването показва, че над 48% от младите хора в България познават свои връстници, които в продължение на поне една година са били в категорията NEET's. Този дял е по-висок в групата 24-29 г - 65% от тях познават хора на своята възраст в тази ситуация. Образованието или етническата принадлежност не са фактори, които влияят на младежите, за да попаднат в групата на NEET's. Установени са данни за ниски нива на гражданско и политическо участие сред младите хора в България. Най-често анкетираните посочват, че са участвали в благотворителни дейности (32%) и доброволчески акции (27%). Отчита се ръст на ангажираността в такива инициативи. Това се дължи на кризите в последните години - пандемията и войната в Украйна. Тези събития оказват влияние на доброволчеството и благотворителността, като стимулират ангажираността и на младежите. Същото се отнася и за политическата ангажираност. Протестите през 2020 г. имат по-силен младежки облик, което доведе до повишено участие на млади хора в изборите през април 2021 г. В следствие се наблюдава разочарование, умора и невъзможност партиите, които младежите са подкрепили, да представляват техните интереси и да се задържат властта. Това води до повторно отдръпване на младите от политиката. Под 10% е нивото на участие на младежи в протести, а едва около 4% взаимодействат с политически организации. Това затвърждава традиционно ниските нива на интерес на младите хора в България към политиката.

Младешките предпочитат "лесните" начини за изразяване на гражданска позиция - през социалните мрежи, над 21% (основно тези между 25 и 29 г) са ги използвали с тази цел. Сравнително високо (над 16%) е и нивото на участие в природозащитни акции, което се запазва като традиционно младежки тип гражданска активност. Прави впечатление, че във всички категории, младите жени са малко по-склонни да бъдат активна част от гражданското общество - и чрез благотворителна дейност, в младежки обучения, и в природозащитничество. Проучването обръща внимание и на ангажираността с дейностите на младежките организации: близо 80% от респондентите никога не са участвали в събитие на организация, която развива дейности за млади хора. Отчита се, че младежите над 25 години взаимодействат повече с младежки организации, отколкото по-младите респонденти. В заключение може да се отбележи, че е от значение как и с какво младите хора запълват свободното си време. Наличието на повече организации и пространства, които да ги насърчават да се развиват, намалява вероятността те да изпаднат в социална изолация.

В хода на анализа на документи, които регламентират общинската политика, която засяга рисковете от социална изолация бе отчетено, че мерки с цел превенция са заложили в годишните общински планове за младежта за 2019 година и за 2020 година. За следващите две разглеждани години (2021 и 2022 година) няма обособен подобен приоритет. Мерки за социално включване са разпределени в разписаните дейности за постигане на определените приоритетни области и цели. Те са, както следва:

1. Образование и заетост
2. Ангажираност, участие и равни възможности
3. Социално благополучие

По отношение на здравословното състояние на младите хора в Община Шумен през отчетния период са разписани редица мерки и дейности, които да гарантират повишаване информираността на младежите за водене на здравословен начин на живот и ползите от редовно практикуване на физическа активност. Следва да се отбележи, че през 2019 и 2020 година този аспект от развитието на младите хора е изведен като отделен приоритет - Насърчаване здравословния начин на живот. Той включва две специфични цели:

Специфична цел 1: Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора.

Специфична цел 2: Осигуряване на възможности за здравословен начин на живот и превенция на негативни социални явления.

Докато през 2021 и 2022 година физическото и психичното здраве са включени в приоритет 3 „Социално благополучие“. До този момент не е отделяно внимание на психичното здраве като важен елемент за добруването на младежите в Община Шумен. Заложени са дори дейности, провеждани от МКБППМН, с цел превенция на агресивното поведение и толерантността сред младите хора, както и превенция на онлайн тормоза и основните опасности в мрежата за различните възрастови групи.

В община Шумен е създаден Общински младежки съвет по въпросите на младежта. Чрез него младите хора изразяват своето мнение по въпросите, които ги вълнуват. Друга мярка за стимулиране гражданското участие на младежите в общественополитическия живот на Общината е възможността да членуват в различни неправителствени организации, политически, граждански и други сдружения. По този начин младежите се обединяват на основата на своите специфични цели, интереси, инициативи за решаване на проблемите между тях и за по-лесното изразяване на мнението им пред администрациите. Конкретни дейности са включени в общинските планове за младежта през 2021 и 2022 година в приоритет 2 Ангажираност, участие и равни възможности, специфична цел 1 - Гражданска активност и участие. В предходните 2 години от разглеждания период те са част от приоритет 6 - Повишаване на гражданската активност, подпомагане развитието на таланта, творческите умения и културното изразяване на младите хора. Отчита се положителна промяна в политиката за активизиране на младежите в Община Шумен, като за 2021 и 2022 година са разписани много повече дейности, които да доведат до включване на младежите в обществения живот.

4. Заложени цели

За целия период на анализ е характерно слабо участие на младите хора в процесите на вземане на решения, свързани с публичните политики. Общинската администрация демонстрира желание за подобряване на взаимодействието с младежите, но заложените дейности и мерки не водят до търсения резултат. Редно е в новата стратегия за развитието на младите хора в Община Шумен да бъдат включени инструменти, с които да се подпомогне този процес, но и да се гарантира неговото спазване от всички заинтересовани страни.

На следващо място трябва да се зложат мерки, които да допринесат за постигане на изведените 7 приоритета на национално ниво, а именно:

- Приоритет 1: Насърчаване на неформалното обучение;
- Приоритет 2: Насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs);
- Приоритет 3: Насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора;
- Приоритет 4: Развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб;

- Приоритет 5: Свързаност, толерантност и европейска принадлежност;
- Приоритет 6: Насърчаване на здравословен и природошадящ начин на живот;
- Приоритет 7: Насърчаване на културата и творчеството сред младите.

Като резултат от работата на фокус групата по дейността приоритетите на национално ниво бяха категоризирани по степен на важност, като се дава насока кои според тях следва да бъдат разглеждани като по-значими за формирането на младежката политика на територията на Община Шумен.

❖ **Важно и необходимо**

➤ **Приоритет 3: Насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора**

Стратегическа цел 3.1: Повишаване на нивото на гражданска ангажираност на младите хора	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Подкрепа и насърчаване на доброволчеството, както и регулиране на доброволческите дейности	Повишена информираност относно ползите от доброволчество; Повишено участие на млади хора в доброволчески инициативи и проекти
Ангажиране на неорганизираните младежи в различни форми на гражданско участие, доброволчество и младежки дейности	Повишена информираност на младите хора относно възможности за организирани форми и прекарване на свободното време; Повишен брой млади хора, които членуват в младежка организация или са част от младежки неформални групи
Насърчаване на обмена на информация и сътрудничество между младежките организации, клубове и младите хора	Увеличен брой на организациите, работещи с млади хора
Стратегическа цел 3.2: Повишаване на нивото на овластяване и качествено участие на младите хора в процесите на вземане на решения на местно, национално и европейско ниво	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Насърчаване на партньорството за качествено младежко участие и овластяване в процесите на вземане на решения на местно ниво	Ефективно функциониращи консултативни младежки съвети във всички общини в страната; Качествено участие на младите хора в процесите за вземане на решения на местно ниво
Надграждане на съществуващите механизми за качествено младежко участие в процесите на вземане на решения на национално ниво	Създадени и усъвършенствани механизми за младежко участие при вземането на решения на национално ниво;

	Пълноценно включване на млади хора и младежки организации в процесите на вземане на решения на национално ниво
Популяризиране и развитие на формите за участие в процесите за вземане на решения на европейско ниво	Повишена разпознаваемост на Диалога на ЕС по въпросите за младежта и младежките проблеми на ниво ЕС
Стратегическа цел 3.3: Осигуряване на подкрепяща среда за младежките организации и популяризиране на ползи от тяхната работа	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Повишаване на капацитета и устойчивостта на младежките организации	Изготвени и разпространени насоки за създаване, функциониране и устойчивост на младежките организации; Повишен капацитет и устойчивост на младежките организации
Повишаване на информираност за възможностите за финансиране на младежки проекти и оптимизиране на процедурите за кандидатстване	Надграждане на Национална информационна система за младежта; Повишен брой млади хора, участващи в младежки програми и проекти; Повишен брой младежки организации, изпълняващи проекти по младежки програми и проекти

➤ **Приоритет 4: Развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб**

Стратегическа цел 4.1: Създаване на механизъм за разпознаване и развитие на младежката работа и разпространението	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Създаване на междусекторен координационен механизъм за развитие и разширяване на обхвата на младежката работа	Функциониращ координационен механизъм за развитие на младежката работа
Подкрепа за разпознаването, развитието и утвърждаването на младежката работа като фактор за личностно, социално и професионално развитие на младите хора	Повишена информираност на младите хора за възможностите от младежка работа

➤ **Приоритет 6: Насърчаване на здравословен и природощадящ начин на живот**

Стратегическа цел 6.4: Постигане на осъзната промяна в мисленето и поведението на младите хора по отношение на опазване на околната среда

Мерки/Дейности	Очаквани резултати
<p>Разширяване на познанията на младите хора в областта на опазването на околната среда, включително индивидуалния им принос;</p> <p>Подкрепа за младежки проекти и инициативи, целящи формиране на знания, умения, нагласи и ангажираност с екологичните проблеми и тяхното решаване;</p> <p>Стимулиране и подкрепа на младежки доброволчески инициативи в областта на опазването на околната среда и формиране на устойчива екологична култура и поведение</p>	<p>Повишени познания на младите хора в областта на опазването на околната среда;</p> <p>Млади хора, ангажирани с опазването на околната среда</p> <p>Увеличен брой на младежките инициативи в областта на опазването на околната среда и формиране на устойчива екологична култура и поведение сред младите хора за изграждане на екологично отговорни поколения</p>

➤ **Приоритет 7: Насърчаване на културата и творчеството сред младите**

Стратегическа цел 7.1: Повишаване на достъпа до култура и нивото на културно участие на младите хора

Мерки/Дейности	Очаквани резултати
<p>Насърчаване на мобилността на младежките творчески трупци и подкрепа за мобилни форми на изкуство и култура</p>	<p>Повишен интерес на младите хора към културни събития и развитие на творческия им потенциал;</p> <p>Повишен достъп на младите хора до творчески продукти</p>
<p>Подкрепа за разработването и изпълнението на услуги за свободното време на младите хора, насърчаващи културно участие</p>	

Стратегическа цел 7.2: Насърчаване на лични творчески умения

Мерки/Дейности	Очаквани резултати
<p>Подкрепа на дейности и инициативи за повишаване на личните творчески умения на младите хора</p>	<p>Увеличен дял млади хора, участващи в творчески дейности</p>
<p>Популяризиране и подкрепа на дейностите на младежки пространства, центрове, зони, творчески колективи и организации, работещи за младежко включване в културния живот</p>	

❖ **Имаме интерес да работим**

➤ **Приоритет 1: Насърчаване на неформалното обучение**

Стратегическа цел 1.1: Повишаване на достъпа до неформално обучение за развитие на ключови компетентности	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Подкрепа за неформалното обучение чрез разширяване на мрежата от доставчици	Повишен дял млади хора, включени във форми на неформално обучение
Насърчаване на участието на младите хора в неформално обучение и информално учене	
Стратегическа цел 1.2: Повишаване на качеството на неформално обучение	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Адаптиране и насърчаване на прилагането на стандарти за качество	Адаптирани и внедрени стандарти за качествено неформално обучение
Създаване на инструменти за валидиране и разпознаване на умения, придобити в рамките на неформално обучение, информално учене и на резултати от учене чрез опит	Разработени и внедрени инструменти

➤ **Приоритет 2: Насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs)**

Стратегическа цел 2.1: Насърчаване на заетостта на младите хора	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Осигуряване на възможности за обучение, за професионална квалификация и ключови компетентности съобразно търсенето на пазара на труда	Повишен коефициент на заетост в групата 15 – 29 години
Насърчаване осигуряването на възможности за заетост, вкл. качествени платени стажове, стажуване и чиракуване на младежи в неравностойно положение	Понижен коефициент на безработица в групата 15 – 29 години
Стратегическа цел 2.2: Насърчаване на включването в образование и заетост на млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs)	
Мерки/Дейности	Очаквани Резултати
Насърчаване достигането и активирането на младежите от групата NEETs, вкл. чрез засилване на партньорствата на младежките организации с местни институции. Разработване и прилагане на услуги за	Понижен дял младежи, попадащи в групата NEETs (Към 2019 г. младежите, попадащи в групата NEETs, са 16,7 %. Очакваният резултат към 2030 г. е те да бъдат 15 %. (Национална

социално включване на младежи от групата NEETs	програма за развитие България 2030)
--	-------------------------------------

➤ **Приоритет 4: Развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб**

Стратегическа цел 4.2: Насърчаване на иновативни подходи в младежката работа	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Подкрепа за развитието на мобилна младежка работа	Разнообразен инструментариум на младежката работа с дигитални и други иновативни методи
Насърчаване използването на дигитални инструменти в младежката работа	

➤ **Приоритет 5: Свързаност, толерантност и европейска принадлежност**

Стратегическа цел 5.1: Насърчаване на социалното включване на младите хора от уязвими групи	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Подкрепа за проекти и инициативи, насочени към младежи от уязвими групи в риск от социално изключване	Намален дял на младежи, попадащи в риск от социално изключване
Повишаване на информираността на младите хора във връзка с проблемите на младежите от уязвими групи	Повишено ниво на информираност на младите хора относно проблемите на младежите от уязвимите групи/младите хора в неравностойно положение
Стратегическа цел 5.2: Насърчаване на толерантност и ненасилие, превенция на агресия сред младите хора, включително и в онлайн пространствата	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Подкрепа на информационни кампании и младежки обучения, свързани с изграждането на толерантно поведение и противодействие на агресивното поведение и езика на омразата;	Повишена толерантност на младите хора;
Подкрепа на информационни кампании и младежки обучения, свързани с демокрация, права на човека и върховенство на закона	Повишени компетентности по отношение на демокрацията, правата на човека и върховенството на закона
Насърчаване на партньорствата между институции и неправителствени организации, които работят за превенция и	Намалено ниво на виктимизация от връстници сред младите хора;

преодоляване на дискриминацията и насилието сред младите хора	Намален брой млади хора, засегнати от кибернасилие и онлайн тормоз
Стратегическа цел 5.3: Засилване на чувство за принадлежността към ЕС и споделяне на европейските ценности	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Популяризиране на европейските ценности	Повишен дял на младежите с чувство за принадлежност към ЕС
Подкрепа за инициативи, свързани със запознаване с дейността и принципите на ЕС и европейските институции	Повишено ниво на запознатост

➤ **Приоритет 6: Насърчаване на здравословен и природошадящ начин на живот**

Стратегическа цел 6.1: Създаване на условия и насърчаване на младите хора към здравословен начин на живот, здравословно хранене, физическа активност и спорт	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Създаване на условия и насърчаване на физическата активност и спорта	Повишено ниво на физическата активност сред младите хора
Повишаване на осведомеността по темите за здравословен начин на живот и здравословно хранене	Понижена употреба на тютюневи изделия, алкохол и психоактивни вещества сред младите хора
	Повишена осведоменост за здравословен начин на живот и здравословно хранене
Стратегическа цел 6.2: Превенция на проблеми, свързани с психичното здраве на младите хора	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Повишаване информираността на младите хора за получаване на психологична подкрепа	Повишено ниво на информираност по темата за психичното здраве;
Осигуряване на достъп до услугата психологична подкрепа за младите хора	Повишена психологична подкрепа за младите хора
Стратегическа цел 6.3: Превенция на проблеми, свързани със сексуалното и репродуктивното здраве на младите хора	
Мерки/Дейности	Очаквани резултати
Повишаване на информираността по темата за сексуалното и репродуктивното здраве на младите хора;	Повишени знания на младите хора по въпроси, свързани с ХИВ/СПИН, сексуално преносими инфекции и контрацепция;

Насърчаване използването и прилагането на методологии за здравно образование; Повишаване на достъпа и прилагането на съвременни методи за семейно планиране сред младите хора; Подкрепа за повишаване на родителските умения на младите родители	Повишени знания на младите хора за семейно планиране; Повишени знания на младите хора за развитие на родителските им умения
--	--

Друг критерий, който следва да се вземе под внимание е ежегодно публикувания мониторингов доклад на Национална мрежа за децата – „БЕЛЕЖНИК - КАКЪВ Е СРЕДНИЯТ УСПЕХ НА ДЪРЖАВАТА В ГРИЖАТА ЗА ДЕЦАТА?“. За 2023 година средният оценка е 3,33. В публикацията подробно е анализирана ситуацията в няколко направления, като са дадени и съответни препоръки за подобряване на съответните области. Макар, да касаят деца на възраст от 0 години, отчетените проблеми в мониторинговия доклад могат да бъде съотнесени към изработването на младежки политики в Община Шумен, тъй като е включена групата на лица от 15 до 18 години.

Младежите не разпознават възможността да участват като тяхно право или като инструмент за подобряване на политиките за младежи. До голяма степен това се дължи на факта, че държавата не предоставя адаптирани (на достъпен/разбираем език) версии на основни документи и политики, засягащи правата и благосъстоянието на младежите. В тази връзка, като основно предизвикателство пред автентичното младежко участие се отчита омаловажаването на техните позиции от страна на възрастните, липса на разбиране за правата им, непознаване на начините как младежкото участие да бъде безопасно, включващо, овластяващо и устойчиво. Документът посочва, че нуждите на младежите от свободно изразяване и зачитане на мнението по пряко и непряко засягащи ги теми, се разпознават трудно и рядко. Налице са няколко обучения на младежи по права и гражданското образование, но те имат ограничен обхват и ефект. Конвенцията за правата на детето на ООН регламентира принципи, които не се припознават като инструменти за гражданско възпитание дори и от голяма част от специалистите, пряко работещи с деца.

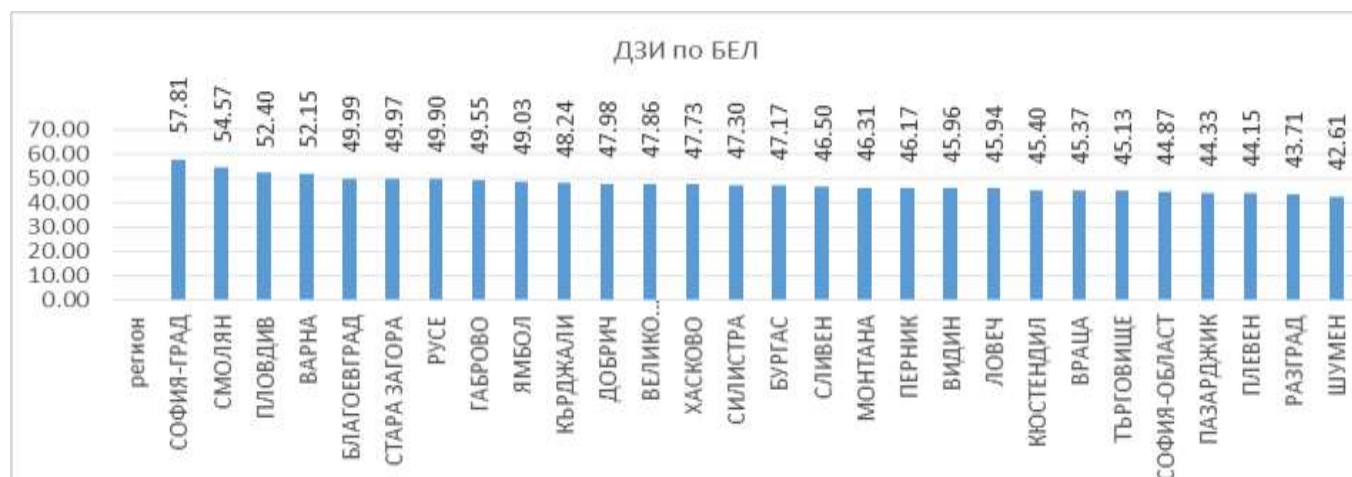
В съответствие и с изведените приоритети в Националната стратегия са описани и препоръки на действия, които могат да бъдат включени в Общинската стратегия:

- да се изработят критерии и стандарти за младежко участие и форми за оценка дали и как то се прилага от педагогическите специалисти – биха могли да се включат специалисти от неправителствения сектор, които работят с младежи;
- да продължи засилването на комуникацията между институциите и неправителствения сектор за обмен на данни, информация и идеи за устойчиво развитие на политиките, свързани с правата на младите хора и тяхното прилагане и защита с цел устойчиво решаване на предизвикателствата пред младежкото участие, живот и личностно развитие;;
- да се систематизират случаи на добра практика на младежко участие, което да бъде на разположение за всички органи на закрила, като се дефинира как изглежда участието (в хода на изпълнение на настоящия проект са идентифицирани подобни практики, които са предоставени на ръководството на Община Шумен);

По отношение на образованието се отчита липса на цялостна визия и единна рамка за това какво означава качествено образование, качествено преподаване, качествено управление и качествено оценяване. Разликата в образователните постижения на учениците се задълбочава критично. Прави впечатление, че зрелостниците на територията на Община Шумен

тенденциозно се класират на последните три места по успех на матурата по български език и литература, като 2023 година са с най-нисък резултат.

Респективно в бъдещата Стратегия за младежта на Община Шумен е редно да се заложат допълнителни мерки за подобряване и гарантиране на достъпа на всички деца до качествено образование, като не се разчита единствено на финансиране през програми.

Като препоръки в Бележник 2023г, които са съотносими към Младежката стратегия,, могат да се маркират, както следва :

- да се изградят сътрудничество и устойчиви механизми за взаимодействие между МОН, РУО и НИО за мониторинг на дейността на училищните директори, базиран на Национална рамка за качество;
- да се изготви план за подкрепа на директорите на училища с ниско качество на образованието;
- да се постави акцент върху дейности и проекти, които доказват повишаване на качеството и ефективността на училищното образование, включително при провеждането на обучения, наставничество и допълнителна квалификация;

Във връзка с разписването на следващата младежка стратегия на Община Шумен следва се приложат разбиранията, свързани с Индекса на човешкия капитал. Инструментът е разработен през 1990 г. от пакистанския икономист Махбуб ул Хак и други икономисти, вдъхновени от идеите на Амартия Сен. Индексът се използва от Програмата на ООН за развитие (UNDP) в нейния годишен доклад (от 1993 г.) и служи като инструмент за разделяне на света на развити и развиващите се страни. Стойностите на индекса се определят на базата на критерии, свързани със здраве, училище, продължителност на живота, какъв е еквивалентът на наученото в рамките на прекараните в училище години и се изчислява колко от своя потенциал ще постигне едно дете, което е родено днес. Данните за България от периода 1990г. - 2021г., са както следва:

- 1990 година - 0.647 – 50 място от 130 държави;
- 2000 година - 0.712 – 56 място от 130 държави;
- 2005 година - 0.750 – 57 място от 130 държави;
- 2010 година - 0.779 – 60 място от 130 държави;
- 2015 година - 0.807 – 56 място от 130 държави;
- 2020 година - 0.802 – 56 място от 130 държави;

- 2021 година - 0.795 – 68 място от 130 държави;

Редно е в Стратегията да бъдат заложени мерки, с които да се подпомогне процеса на личностно израстване, с което да се развие пълния потенциал на младежите, за да се превърнат в пълноценни „възрастни“ граждани на нашето общество. По този начин ще се допринесе и за повишаване на ежегодния Индекс на човешкия капитал за България. В тази връзка следва да се прилагат дейности, с които да се подобрят качеството на образованието и на здравния статус на населението на Община Шумен. Те трябва да включват инструменти за разширяване на достъпа до и подобряване на качеството на образованието, преосмисляне на функциите по насочване на учениците от образователната система с цел осигуряване на по-добри възможности за всички, засилване на финансирането на образованието, насърчаване на политиките за подобряване нивото на училищата с фокус върху ученето и инвестиции в политики, насочени към учителите.

Установено е, че политика, която цели повишаване на резултатите от образованието, в съчетание със специални усилия, насочени към достъпа и обучението на уязвимите деца, води до повишаване на човешкия капитал в България. Също така, по-големият брой години, прекарани в училище и резултатите от ученето могат да имат значителен ефект върху повишаването на човешкия капитал на страната. В същото време, образователните показатели отчитат големи неравенства в достъпа и възможностите за учене. За да се използва потенциалът на образованието, са необходими инвестиции в качеството и резултатите на ниво ученик.

Редно е да се обърне внимание и да се зложат мерки за преодоляване и на училищната сегрегация - учениците със сходен произход по-често продължават заедно своето гимназиално образование. Не се отчитат позитиви и по отношение на работата с родители за вторичната сегрегация на училища, които приемат ромски ученици, но поради опасения на българските родители, че това ще доведе до спад в качеството на обучение, постепенно делът на децата от български етнос намалява и училището се превръща практически в сегрегирано. Като водеща роля в прекъсване на тези негативни тенденции се пада на общините и образователните институции, които да работят по промяна на нагласите на родителите относно ползите от интеграция на децата и да инвестират допълнителни ресурси, за да не се позволи действителен спад в качеството на обучение. В тази връзка трябва да се приложат инструменти за по-ранно насочване на учениците. По този начин младежите и техните семейства ще могат да направят информиран и осъзнат избор къде децата да продължат своето образование, като предпоставка за тяхното бъдещо професионално развитие.

На последно място в анализа на образователната система в настоящия мониторингов доклад, може да се отбележи, че в началото на 2023 г. са приети промени в ЗПУО, които правят учебниците за всички ученици до 12 клас безплатни. Редно е да се поясни, че достъпът до учебници не е фактор, който гарантира усвояване на материала в тях.

Отчетените резултати в Бележник 2023 по отношение на здравеопазването сочат, че политиките на държавата не поставят достатъчно ясен фокус върху младежкото здраве. Налице е липса на регионална насоченост на здравните политики за преодоляване на проблемите с достъпа до здравеопазване, детската смъртност и уязвимостта на определени групи. В тази връзка е редно подобни политики бъдат добре разписани и да се гарантира тяхното спазване на местно ниво. По този начин ще се преодолее негативната тенденция здравните услуги за редки и хронични заболявания да бъдат силно централизирани в столицата и големите градове. По този причина младежите от страната получават здравна грижа едва когато здравето им е сериозно влошено.

Отново в съответствие с приоритетите на Националната стратегия в Бележника са изведени следните препоръки, които могат да бъдат включени в Общинската стратегия:

- да се осигури функционирането на специализирани и безплатни интегрирани здравно-социални услуги за деца, злоупотребяващи с наркотични вещества;

- да се осигури функционирането на достъпни и безплатни услуги за консултиране и насочване на родители по въпросите на зависимостта, включително и на възможности за телефонно и онлайн консултиране от специалист;
- да се осигури функционирането на програми за превенция на употребата на наркотични вещества в труднодостъпни общности и/или общности в риск от социално изключване;
- да има междуведомствен диалог в тази посока, както и широк диалог с неправителствените организации;

За целите на настоящия доклад ще бъде разгледан аспект от здравеопазването на младежите, свързан със сексуалното здраве. Прието е, че осигуряването на младите хора на равен достъп до здравни грижи е тяхното право, което води до висок стандарт на здраве, включително безопасен, отговорен и уважителен сексуален избор без принуда и насилие, както и правото им на достъп до информацията, от която младите хора се нуждаят за ефективна грижа за себе си.

Налице е необходимост българското образование да осигури достъп на всички български ученици до системно здравно и сексуално образование. В същото време здравното и сексуално образование не са включени в общообразователната подготовка, за тях няма определени часове и това ограничава достъпа на българските ученици до целенасочена подготовка, която да ги подпомогне в избора на здравословен начин на живот. Включването на системното здравно и сексуално образование в общообразователната подготовка е от ключово значение предвид показателите, свързани със здравните поведения на подрастващите.

По неофициални данни се отчита тенденция по намаляване честотата на абортите във възрастта 15 – 19 години. Налице е тенденция за увеличаване на средната възраст за раждане на първо дете. В същото време тя е най-ниската в рамките на Европейския съюз. Статистиката показва, че всяко десето дете в страната е родено от майка в тийнейджърска възраст. Това извежда на преден план необходимостта от системни здравни и здравнообразователни услуги за младите хора, които да бъдат заложили в съответните стратегически документи.

Според УНИЦЕФ за детска бременност и детски брак се считат всички, които се случват под 18 годишна възраст. Те са характерни за по-бедни региони в световен мащаб. Терминът „деца раждат деца“ не се отнася само до ромската общност. В бъдещата общинска стратегия за младежта трябва да бъдат заложили мерки, които да ограничат тези „негативни практики“, както и да подпомогнат младите родители, най-вече майките да се върнат и завършат своето образование. Също така, е важно да се зложат мерки за повишаване информираността за предпазване от нежелана бременност и от полово предавани болести. Засилена работа на медиатори, както на терен, така и в болнични заведения – основно в акушеро-гинекологичните и педиатричните отделения. Редно е да се помислят и варианти за работа в спешните отделения. По неофициални данни от Националната телефонна линия за деца в последните години се увеличава броя на ромските деца, които се обаждат за подкрепа. Едно от нещата, които споделят е страха да не ги омъжат.

Други действия, които трябва да се предприемат, за да се преодолее тенденцията на „деца раждат деца“ е прилагането на адекватна превенция на ранното отпадане от училище. Да се разработят програми по здравно и сексуално образование в и извън училище. Работа в насока осъзнаване, че отлагането на женитбата и раждането, респективно завършването на средно образование ще подобри стандарта им на живот и реализация им на трудовия пазар.

Във връзка с личностното развитие на младежите до голяма степен влияние оказва как прекарват своето свободно време. В Бележник 2023 се отчита, че достъпът на младите хора до спорт и спортни занимания е пряко свързан със социално-икономическите възможности на родителите им, населеното място, в което живеят, и в много ограничена степен – от училището, което посещават. В това отношение е редно да бъдат включени и релевантни мерки в новата Стратегия за младежта на Община Шумен, които да подпомогнат упражняването на физическа

активност в и извън учебните заведения, като се обърне внимание и на спортните бази и местата за масов спорт. По този начин младежкият спорт ще бъде част, не само от националната, но ще бъде включена и общинската политика.

По време на проведена фокус група сред младежи от 14 до 16 години от Младежка мрежа „Мегафон“ е установено, че „Тренирането на спорт води до по-голямо самочувствие, по-добра дисциплина, по-добро психично здраве, което в крайна сметка влияе върху физическото състояние на човек“.

Редно е да се обърне внимание и на разширяване на възможности за участие на младежи в дейности, свързани с изкуството и културата, включително провеждане на учебни часове в различна среда като музеи, галерии, библиотеки и др.

Мерки, които са изведени като препоръки и биха могли да бъдат включени в бъдещата младежка Стратегия, са както следва:

- да се развиват програми на общинско ниво между самите училища, както и изнесени форми на образование извън класните стаи, свързани с изкуство и култура, в рамките на учебната програма и извън нея;
- общината трябва да отделя много голям ресурс за развитието на масовия спорт без значение дали в училищата, в спортните клубове или в центровете за личностно развитие;
- да се осъвременят базите и да се предвиди строеж на нови, малки зали с по-базови условия, които да обхващат повече деца;

5. Заключение

Настоящият мониторингов доклад обхваща обстоен анализ на текущата ситуация в Община Шумен по отношение на изпълнението на младежки политики и включването на младите хора в обществения живот. Включената информация следва да послужи за основа на разписването на актуална, съдържателна и отговаряща на потребностите на младежите Стратегия за развитието на младите хора на територията на Община Шумен. Стратегическият документ трябва да гарантира спазване на заложените приоритети на национално ниво, като същевременно ги адаптира към местните нужди, чрез прилагането на съответните кореспондиращи мерки за тяхното изпълнение. Силно препоръчително е да се търси реално, устойчиво и работещо сътрудничество с представители на неправителствения сектор и младите хора, за да се постигне градивен синхрон в прилаганите младежки политики. По този начин заложените дейности и мерки ще имат положителен ефект върху ежедневието, развитието и покриването на потребностите на младите хора и ще се избегне или ограничи до минимум опасността те да останат единствено на хартия и да нямат реално приложение в действителност.

Изготвил:

Източници:

- Стратегия за развитието на младите хора на територията на Община Шумен (2013 – 2017);
- Общински план за младежта (2022г., 2021г.,2020г.,2019г.);
- Националната стратегия за младежта (2021-2030);
- Проучване на център за обществени и политически изследвания “Галъп интернешънъл”, касаещо нуждата от спешни промени в младежките политики в България
- „Бележник – Какъв е средният успех на държавата в грижата за децата?“ – 2023;

Приложение 1

Структура на Стратегия за младежта в Община Шумен

Глава I – Основни положения и обща информация

1. Демографските характеристики и тенденции на територията на Община Шумен за групата на младежите
2. Анализ на приложението на предходната Стратегия

Глава II – Определяне на приоритети, които да бъдат залегнати в новата Стратегия за младежта

Глава III – Мерки/ Дейности за постигане на заложените цели

Глава IV – Мониторинг/ съблюдаване/ контрол по изпълнение на Стратегията

Глава V - Заключение